

عکس تاریخی از نخستین خودرو وارد شده به ایران

۳ خرداد ۱۳۹۴ ساعت ۲۱:۱۱

مظفرالدین شاه در سفر دوم خود به اروپا در سال ۱۲۷۹ هـ ش در بروکسل بلژیک یک دستگاه اتومبیل کالسکه ای خریداری کرد و در سال ۱۲۸۰ برابر با ۱۹۰۱ میلادی، به ایران آمد که با ذغال سنگ کار می کردند.

مظفرالدین شاه در سفر دوم خود به اروپا در سال ۱۲۷۹ هـ ش در بروکسل بلژیک یک دستگاه اتومبیل کالسکه ای خریداری کرد و در سال ۱۲۸۰ برابر با ۱۹۰۱ میلادی، به ایران آمد که با ذغال سنگ کار می کردند.

در مراجع، آمده که مظفرالدین شاه قاجار در نخستین سفر خود به اروپا دو دستگاه اتومبیل از نوع «رنو» خریداری کرد. (در برخی از اسناد اشاره شده که این دو دستگاه خودرو به مظفرالدین شاه قاجار هدیه شده بود.) این دو دستگاه اتومبیل که در ماه اوت ۱۹۰۰ (مرداد ماه ۱۲۷۹ هجری شمسی) به ایران رسید، نخستین خودروهایی بود که به ایران وارد شد. مستندترین مدرک در این ارتباط نقل قول «کوریلن» مهماندار فرانسوی مظفرالدین شاه قاجار در کتاب وی که ترجمه فارسی آن در همان زمان بنام «بدایع الوقایع» در ایران منتشر شد این طور آمده است:

در ماه اوت ۱۹۰۰ در مراجعت اعلیحضرت از جنگل بولونی، دو دستگاه اتومبیل که برای بردن به تهران سفارش داده بودند جلوی عمارت برای معاینه اعلیحضرت حاضر بودند. در هرکدام آنها دو نفر از پیشخدمت های مخصوص حاضر بودند. به امر مبارک مکانیسین ها اتومبیل را به راه انداخته، بعضی حرکات را امتحاناً در حضور اعلیحضرت بجا آوردند و پس از انجام امتحان، سوارها و ملتزمین رکاب جابجا شده اتومبیل ها آهسته پهلوی کالسکه همایونی آمدند تا سلطان از نزدیک نیز درست آنها را معاینه کند. چون اتومبیل ها از هر حیث مطابق میل بودند و هیچ نوع عیب و نقصی در آنها مشاهده نشد، حکم اعلی به حمل آنها صادر شد و کالسکه همایونی بطرف عمارت سوورن به راه افتاد.

از دو اتومبیل رنو که بوسیله راننده های فرانسوی به تهران انتقال داده شد، یکی در راه تهران انزلی دچار نقص فنی شد و از حرکت بازماند و دیگری به تهران رسید. اتومبیل در راه مانده در زیر برف و باران و آفتاب به آهن قراضه ای مبدل شد و هیچ تلاشی برای انتقال آنها به تهران صورت نگرفت. سالها بعد جهانگردان اروپایی که به تهران سفر می کردند در خاطراتشان به این اتومبیل قراضه اشاره می کردند.

به دلیل اینکه کوچه و خیابان های تهران آن روز برای حرکت اتومبیل مناسب نبود این خودرو قادر به حرکت در شهر نبود و فقط اغلب روزها در میدان مشق به دستور مظفردالدین شاه بوسیله راننده فرانسوی آن یعنی موسیو « وارنه » به حرکت درآمده و موجب حیرت و شادی مردم می شد. مردم ایران در ابتدا، به این وسیله نوظهور لقب گردونه بخار داده بودند. گاهی اوقات نیز مظفردالدین شاه در خودرو نشسته و برای مردم دست تکان می داد. به هر حال این خودرو هرچه بود وسیله ای برای آشنایی ایرانیان با تکنولوژی جدید دنیای غرب به شمار می آمد. این خودرو در نهایت به محمدعلی شاه قاجار رسید و در سوء قصد نافرجامی که به جان او شد از بین رفت.

تصویر یک اتوبوس از دوران قاجار

اگر درست توجه کنید، می‌بینید که کلمهٔ (هِتِلر) که تلفظ قدیمی نام (هِیتلر) است روی توری رادیاتور اتومبیل نوشته شده؛ این نام، با رنگ سفید و با دست نوشته شده و گواه بر آن است که هیتلر در میان ایرانیان نیز طرفدارانی داشته؛ اما موضوعی که ما قصد طرح آن را داریم ربطی به هیتلر و طرفدانش ندارد بلکه به تاریخ ثبت این عکس مربوط است:

اگر ما دچار اشتباه نشده باشیم و آنچه بر رادیاتور اتوبوس نوشته شده، کلمهٔ (هِتِلر) باشد، تاریخ ثبت این تصویر، بین سالهای ۱۳۱۸ تا ۱۳۲۴ است زیرا ظهور هیتلر و جنگ دوم جهانی در این سالها روی داد.

با این وصف، در اینکه این اتوبوس از نخستین اتوبوسهای تولید شده در جهان است شکی نیست و بعید هم نیست که اتوبوس مذکور، در دوران قاجار به ایران وارد شده و سالها مشغول به کار بوده باشد؛ اما اینکه این تصویر متعلق به دوران قاجار باشد، مورد تردید است

نخستین اتوبوسی که به ایران وارد شد

اولین اتوبوس در ایران توسط یک تاجر بلژیکی در شهر رشت به کار گرفته شد، اما به مرور زمان و با توجه به میزان کرایه، سودآوری و زیر ساخت های حمل و نقل توجیه اقتصادی آن رد شد و به همین دلیل اتوبوس به کار گرفته شده به یکی از تجار ایرانی به نام (معین التجار) فروخته شد.

او نیز پس از انقلاب مشروطه اتوبوس خود را به تهران آورد و با کرایه هر نفر ۳ شاهی مشغول به فعالیت شد که به مرور زمان تقاضا برای استفاده از این خودرو بیشتر از قبل شد و پس از چند سال با ورود چند اتوبوس توسط تجار مختلف به شهر رونق زیادی در جابه جایی مسافر شکل گرفت.

اما اغلب اتوبوس های شاغل با توجه به مسافت طی شده از اروپا تا مقصد به کارگیری در ایران، بعد مسافت و زمان حمل، مستهلک بودند و هزینه حمل و نقل بالایی را طلب می کردند که در نهایت باعث پایه گذاری صنعت اتومبیل سازی در ایران شد.

براین اساس اولین اتوبوس های مونتاژ شده در سال ۱۲۹۰ شمسی وارد تهران شدند که حدود ۵ درصد جابه جایی مسافران آن زمان توسط ۵۰۰ دستگاه اتوبوس انجام می گرفت.

در زمان صدارت وثوق الدوله در سال ۱۲۹۸ با توجه به افزایش نارضایتی مردم از نحوه جابه جایی مسافر، دولتمردان بر آن شدند تا با ایجاد یک اداره به سازماندهی و نظم بخشیدن به حمل و نقل شهری بپردازند که پس از مدتی بحث و تفحص این اداره در بلدیة (شهرداری) پایه گذاری شد. شهرداری موظف شد قوانینی وضع کند تا تسهیلات لازم را برای مسافران ایجاد کند که این قوانین شامل میزان کرایه، زمان کار ناوگان، تثبیت خطوط و آیین نامه انضباطی بود.

در اولین گام شهرداری تمام اتوبوس ها را موظف به دریافت پلاک شناسایی خودرو نمود و در زمان کریم آقا بوذرجمهری، جهت کنترل خطوط هر خط دارای ناظری شد تا بر رعایت ناوگان خطوط نظارت کند. در شهریور سال ۱۳۲۰ نیز تعداد ۱۰۰ دستگاه

اتوبوس در تهران کار می کردند که حدود ۹۰ دستگاه آن بنز بود.

در همین سال اتوبوس های «زایس» روسی وارد ایران شدند و در سال ۱۳۳۱ دولت آقای سهیلی اجازه فعالیت شرکت های خصوصی حمل و نقل را صادر کرد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۰۴۴۳/ایران-شده-وارد-خودرو-نخستین-تاریخ-عکس/>